

Zubererazko transkribaketa bat

Bandan hartua (1973.ko Abenduan)

Mintzatzailea : Año Hegiapal

(Sohüta-koa)

Gaur Euskal Hizkuntzaritzak ezagutzen dituen arazoak inoiz zientzibidez eta sakonki garbituko badira, herriak hitz egiten duen hizkera ongi aztertuz lortuko da.

Hori dela-ta, gero eta premia handiagoa dago euskalki guztien «corpus» onak bildu, transkribaketa fidagarriak argitaratu, eta hori oinarritzat ikerkuntzan hastea.

Helburu horri buruz, neure apurra erantsi nahi izan dut transkribaketa apal honen bitartez. Lan-mota honetan ibilia den edonork daki batzutan entzuten dena zehazki zer den antz ematea oso neketsua izaten dela. Gauza bera Sohüta-ko ene hizkeraren azterketan.

Zenbait aldiz nik espero nituen gauzak ez entzunik ere, beren horretan utzi ditut. Bidea hori dela iruditzen zait.

TXILLARDEGI

- 1.—*lamiñák etabaşayáynak*
(= Laminak eta Basajaunak)

Ligi-ko Zubia

- 2.—*gižála lígiko sübia lamiñék egíni túşü*
(= gisala, Ligi-ko zubia laminek eginik duzu)
- 3.—*hajtátü süşjén gáñbat úlbün*
(= hautatu zizuten gau bat ilun)
- 4.—*ligjáarak ecjén habóo fida büücéat béen lanáen*
(= Ligi-arrak ez ziren haboro fida burutzerat beren lanaren)
- 5.—*etađéitü sütjén lamiñák*
(= eta deitu zituzten laminak)
- 6.—*béna lamiñák ecütúsün dohánik láni nábi ái*
(= baina laminak ez zituzun dohainik lanean nahi ari)

JOSÉ LUIS ALVAREZ ENPARANTZA

- 7.—*kalthégin cjesün heriko neskatiláik ežžeréna*
(= galdegin ziezun herriko neskatilarik ederrena)
- 8.—*abentúko gájbes bátes laminák abjátü sjén lánin*
(= abenduko gau beltz batez laminak abiatu ziren lanean)
- 9.—*sübia géogo goágo aisén*
(= zubia geroago gorago ari zen)
- 10.—*láster askenharía sén esariéko*
(= laister azken harría zen ezartzeko)
- 11.—*neskatila háen senargéya locátü sén ordéinkun*
(= neskatila haren senargeia lotsatu zen ordukoan)
- 12.—*ecekín habóo serégin*
(= ez zekien haboro zer egin)
- 13.—*éta obítü sáun*
(= eta orhitsu zitzaion)
- 14.—*oláutegi batetáa žuncén*
(= ollategi batetara joan zen)
- 15.—*éta, thámbe, borhá sabalcéndü*
(= eta, «zambe», borta zabaltzen du)
- 16.—*olára iacarécénda baratetá*
(= oilarra iratzartzen da baratetara)
- 17.—*ústéükhen cín ečekandérja sála*
(= uste ukan zuen etxekanderea zela)
- 18.—*bihíáen emáitea žíten*
(= bihiaren ematera jiten)
- 19.—*hástenda, éta bée kükürükü handjéniro igórtendü*
(= hasten da, eta bere kukurruku handieniro igortzen du)
- 20.—*ordéinkun laminák harítü sjén*
(= ordukoan laminak harritu ziren)
- 21.—*débrik éaman lésan olár madarikátü húa*
(= debruak eraman zezan oilar madarikatu hura)
- 22.—*askenharía ürthúki sjén üháçilat*
(= azken harria aurtiki zuten uhaitzealat)

- 23.—*éta hártakos, dá, géo lígiko sübin haríbat ménc*
 (= eta hartakoz da gero Ligi-ko zubian harri bat ments)

Basajaunak

- 24.—*başayáunak bisi đia bortín gízála*
 (= Basajaunak bizi dira bortuan gisala)
- 25.—*gison çáhar sombáite(k) tjóte*
 (= gizon xahar zenbaitek diote)
- 26.—*háyr sjeláik, éta arcáññ hán*
 (= haur zirelarik, eta artzain han)
- 27.—*ikhúsi đütjéla*
 (= ikusi dituztela)
- 28.—*animáleko žentelíba tía*
 (= animaleko jende eli bat dira)
- 29.—*gisonabeno handígo, bí métra lúse, déna bílho*
 (= gizona baino handiago, bi metro luze, dena bilo)
- 30.—*kabál ealá bestitüik*
 (= kabal-erara beztiturik)
- 31.—*belháraen erđitan begíbat behárdütie*
 (= bekokiaren erdian begi bat bide dute)
- 32.—*bátin agércen día úrhez bethéik*
 (= batean agertzen dira urrez beterik)
- 33.—*etagízála, sumájt hóla, abeástüik ljáte*
 (= eta gisala zenbait horrela aberasturik lirateke)
- 34.—*başayáuna kabalén ondótik sén artín*
 (= Basajauna kabalen ondotik ari zen bitartean)
- 35.—*héltü día háen úrháen ebaştea*
 (= heldu dira haren urrearen ebastera)
- 36.—*égja dén estakígü*
 (= egia ote den ez dakigu)
- 37.—*háyr gialáik hólcün dügü*
 (= haur garelarik horrela entzun dugu)

Herensugea

- 38.—*heen cügía bisi sën asalégi mašeláen bašartín*
(= herensugea bizi zen Azalegi mazelako basen artean)
- 39.—*kartjéleko kabálik óo žáten cütín*
(= hauzoko kabaleak oro jaten zituen)
- 40.—*isansáđin šáhal, árdi, eta béhin edóbéste*
(= izan zedin txahal, ardi, eta behin edo bestean)
- 41.—*alsájko behíik eizerénak*
(= Alzai-ko behirik ederrenak)
- 42.—*egúmbates arnegín žokúbat egínik*
(= egun batez arneguan joko bat eginik)
- 43.—*alsajár gašté baték esári sján*
(= Alzai-ar gazte batek ezarri zuen)
- 44.—*behašsila ého héencúge famatía*
(= behar zuela erho herensuge famatua)
- 45.—*šahálbat lárgotü sín*
(= txahal bat laxatu zuen)
- 46.—*éta haenlaría pólboas bétbe*
(= eta haren larrua polboraz bete)
- 47.—*eámancin ahál besála asalégi mašeláko bašétaat*
(= eraman zuen ahal bezala Azalegi mazaleko basetarat)
- 48.—*heen cügía egünbétan gošetúik cen*
(= heren sugea egun haietan goseturik zegoen)
- 49.—*žincen, eta šahála gajndítü ahó kaldétik*
(= jin zen; eta txahala gainditu ahoko aldetik)
- 50.—*muthikúa egoncén ilhoricébaten gibélian*
(= mutikoa egon zen elorri-ondo baten atzean)
- 51.—*béna šórdéjž agítü sën*
(= baina okerragorik ere gertatu zen)
- 52.—*ecén áncu hári heen cügía ikbúsi siláik*
(= ez zen abantxu harritu herensugea ikusi zuenean)
- 53.—*héencügía eberék hartúik atjatüsen orúas*
(= herensugea amorruek harturik abiatu zen orroaz)

ZUBERERAZKO TRANSKRIBAKETA BAT

- 54.—*asalégi soláko alsáj elkícen dén hurílat edátea*
(= Azalegi-zolan Alzai jalgitzen den urera edatera)
- 55.—*hájn sitín orúak icúsi*
(= hain zituen orroak itsusi)
- 56.—*nún guemuthíkua, gašúa, híl bejécén léhüajñ gáñjan*
(= non, gure mutikoa, gaxoa, hil baitzen lekuaren gainean)
- 57.—*béen cügíak éhan cín*
(= herensugeak erhan zuen)

Etxahun

- 58.—*éčahúnen istóya libüian iskibátü besál besálađa*
(= Etxahun-en istoria liburuan izkiribatu bezal-bezala da)
- 59.—*egjá djá osó*
(= egia dira osoki)
- 60.—*gisómbat osóki maleúz isancúsün*
(= gizon bat osoki zoritxarrekoa izan zuzun)
- 61.—*ecúsün ahalisan eskúntü nahisén neškatiláekin*
(= ez zuzun ahal izan ezkondu nahi zuen neskatilarekin)
- 62.—*géo ibili súsün bée álde*
(= gero ibili zuzun bere aldetik)
- 63.—*ník osó encünadút saharér*
(= nik osoa entzun diet zaharrei)
- 64.—*húa egónik cúsün arcáñ*
(= hura egona zuzun artzain)
- 65.—*háñr seláik olhá batétan*
(= haur zenean, ola batetan)
- 66.—*barčoštár saharéli batekin*
(= barkoxtar zahar-eli batekin)
- 67.—*etahayék únca esagútü süsjén éčahún*
(= eta haiek ongi ezagutu zizuten Etxahun)
- 68.—*éta éčahúnek ecín, přefósta, barkóšen fáma húnik*
(= eta Etxahun-ek ez zuen, jakina, Barkoxe-n fama onik)

- 69.—*besté batekín eskúntü sën*
 (= beste batekin ezkondu zen)
- 70.—*ečekúe(k) porčatúik gízála*
 (= etxezoek bortxaturik, gisala)
- 71.—*presundegía eságütü sïn*
 (= presondegia ezagutu zuen)
- 72.—*koblábat eginceyón barkóšek aphésari*
 (= kobla bat egin zion Barkoxe-ko apaizari)
- 73.—*oáno encúten abálda nunábi*
 (= oraindik entzuten ahal da non-nahi)
- 74.—*géo egoncén abúskin arcájñ*
 (= gero egon zen Ahuzki-n artzain)
- 75.—*bán agítusen ócálde máneš koblakái famatíækin*
 (= han agitu zen Otsalde manex koblakari famatuarekin)
- 76.—*éta hétañk elkhisjén ócaldeta ečahún déjçendjeñ koblák*
 (= eta haietatik jalgi ziren Otsalde eta Etxahun deitzen diren koblak)
- 77.—*ondótik estákit béraç eránik esisánda*
 (= ondotik ez dakit berak erranik ez izanda)
- 78.—*erúman, žakeš, eta hójtan béra beļasále*
 (= Erroman, Jakes-en, eta horietan, bera beilari)
- 79.—*ahál trīštéki ibilisén*
 (= ahal bezain tristeki ibili zen)
- 80.—*isigaríko talentúko gisóna sën*
 (= izigarriko talentuko gizona zen)
- 81.—*bée adiskidéik hobéna abanču ého sïn*
 (= bere adiskiderik hoberena abantxu erho zuen)
- 82.—*ústes bée ečáya ehájten cíla*
 (= ustez bere etsaia erhaiten zuela)
- 83.—*kóblas kontátüdü bée bisicía*
 (= koblaz kontatu du bere bizitzea)
- 84.—*bortín gízála gáyas gáj žuncúsün*
 (= bortuan gisala gauzez gau joan zuzun)

- 85.—*háen eskjáltetik aícín*
(= haren eskualdetik aurrera)
- 86.—*ístáwen cúsün arcañ*
(= Istau-en zuzun artzain)
- 87.—*hántik žáci súsün*
(= handik jatsi zuzun)
- 88.—*hegiaphalín sú emánik*
(= Hegiaphalea-n su emanik)
- 89.—*alcájen edoalcüükün igáñten nobáñtek ikhúsi sísün*
(= Alzai-en edo Altzuruku-n igaraiten norbaitek ikusi zizun)
- 90.—*biegúnen búúko žandarímák ondótik sitísün*
(= bi egunen buruko jendarmeak ondotik zizkizun)
- 91.—*hán péko basería dúsü, góñti žwajñian iškéra*
(= han behereko baserria duzu, goitik joatean ezkerretara)

Matalas

- 92.—*húa encúndiüt urdeháñten šahárelí bati*
(= hura entzun diot Urdehaiten zahar-eli bati)
- 93.—*etaestá ihúne dežáñk ačemáñten papbé saharétan*
(= eta ez da nehun ere jadanik atxematzen paper zaharretan)
- 94.—*basén gízála žáñmbat iúyen*
(= bazen, gisala, jaun bat Iruri-n)
- 95.—*bjárnésa sén*
(= bearnesa zen)
- 96.—*eta segürtácen ahálda mataláñen ecáñ handía sénes péñre delakúa*
(= eta segurtatzen ahal da Matalas-en etsai handia zela Peyre delakoa)
- 97.—*gízála bjárnoko kostümák nahísan cütín esái šibeúan*
(= gisala, Biarno-ko ohiturak nahi izan zituen ezarri Ziberoan)
- 98.—*neskatilák béen esteñgajétan ecitín beáekin loási*
(= neskatilak beren eztaigauetan berarekin lo-erazi ez zitzaiz)
- 99.—*iuitáñrak etašibeutáñrak gáñstü sjén*
(= Iruri-tarrak eta Ziberu-tarrak gaiztatu ziren)

JOSÉ LUIS ALVAREZ ENPARANTZA

- 100.—*üñgüátü sjén gáj bátes háen žauegía*
(= inguratu zuten gau batez haren jauregia)
- 101.—*sú eman cén*
(= su eman zioten)
- 102.—*géó eskápi sjén ahálcem besála*
(= gero eskapi zitzaien ahal zuen bezala)
- 103.—*béna kakwétan acáman cjén*
(= baina Kakuetan atzeman zuten)
- 104.—*kakwétan dašórcen máylek ühájca*
(= Kakueta-n da sortzen Mauleko uhaitza)
- 105.—*éta hájn cjén šéhe mušinkátü*
(= eta hain zuten xehe txikitu)
- 106.—*nunhošin esartéko espejicjén eráucike eiden*
(= non hobian ezartzeko ez baitzuten errautsik ere eriden)

José Luis ALVAREZ ENPARANTZA